

การประชุมคณะรัฐมนตรี

การประชุมคณะรัฐมนตรี คืออะไร

คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรสูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งโดยทั่วไปคณะรัฐมนตรีจะมีการประชุมเพื่อพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย และพิจารณาเรื่องที่ส่วนราชการเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ผลการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเรื่องต่าง ๆ จะปรากฏออกมาเป็น “มติคณะรัฐมนตรี” ที่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ ต้องถือปฏิบัติ หรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

เหตุผลที่ต้องประชุมคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีต้องบริหารราชการแผ่นดินไปตามหลักความรับผิดชอบร่วมกัน และพิจารณาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ทั้งเรื่องเชิงนโยบาย และเรื่องที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรี จึงต้องมีการประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่เสมอ

วิวัฒนาการการประชุมคณะรัฐมนตรีของไทย

สมัยสุโขทัย
การประชุมกลางดงตาล

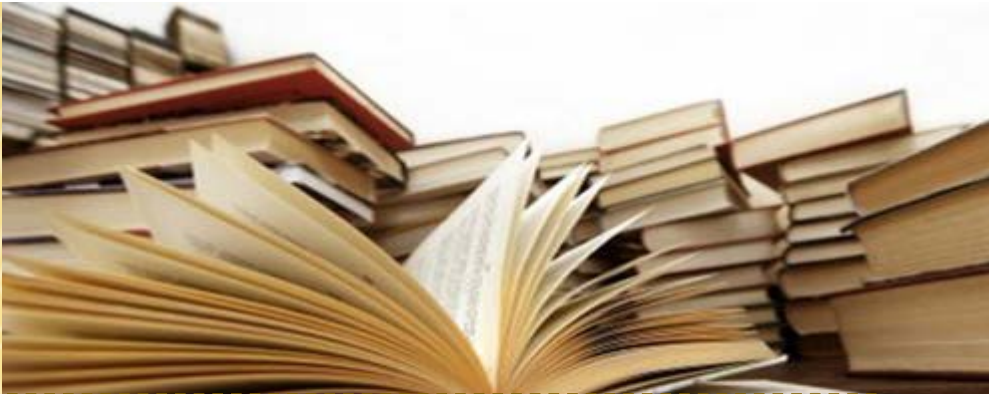
สมัยกรุงศรีอยุธยา
การเสด็จออกว่าราชการภายในท้องพระโรง

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
การประชุมเสนาบดีสมัยรัชกาลที่ ๕

ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง
การประชุมคณะรัฐมนตรี
ณ ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล

กฎหมายเกี่ยวกับการประชุมคณะรัฐมนตรี

ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมคณะรัฐมนตรีโดยตรง ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ และระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดประเภทเรื่องที่จะเสนอคณะรัฐมนตรี หลักเกณฑ์และแนวทางการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีและการประชุมของคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายและอนุบัญญัติที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีอีกเป็นจำนวนมาก

องค์ประชุมคณะรัฐมนตรี

การกำหนดองค์ประชุมของคณะรัฐมนตรี จำแนกออกได้เป็น ๒ กรณี

๑) **กรณีปกติ** กำหนดให้มีรัฐมนตรีเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนคณะรัฐมนตรีทั้งหมดที่มีอยู่

๒) **กรณีฉุกเฉิน** นายกรัฐมนตรีอาจพิจารณาเรื่องใดกับรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องตามที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อมีมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นได้

เรื่องที่เสนอเข้าสู่การประชุมคณะรัฐมนตรี

การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีให้เสนอได้เฉพาะเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี หรือให้ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี (๒) ร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชกำหนด (๓) เรื่องที่ต้องเสนอให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาอนุมัติ หรือให้ความเห็นชอบ (๔) ร่างพระราชกฤษฎีกา (๕) ร่างกฎกระทรวงเกี่ยวกับนโยบายสำคัญที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (๖) ร่างระเบียบ ร่างข้อบังคับ หรือร่างประกาศที่มีผลบังคับแก่ส่วนราชการโดยทั่วไป (๗) เรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือที่เกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันรัฐบาลไทย (๘) การริเริ่มโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่มีวงเงินตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่โครงการลงทุนที่กำหนดในแผนงานที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหรือเห็นชอบกับแผนงานนั้นแล้ว (๙) เรื่องที่ขอทบทวน หรือยกเว้นการปฏิบัติตามมติของคณะรัฐมนตรี ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศ (๑๐) ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่มีลักษณะเป็นระเบียบปฏิบัติราชการทั่วไปหรือจะมีผลเป็นแนวบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ (๑๑) เรื่องที่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดินนอกเหนือจากที่ได้รับอนุมัติไว้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม (๑๒) เรื่องที่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลนำเสนอหรือมีคำสั่งให้เสนอคณะรัฐมนตรี และ (๑๓) เรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้เสนอคณะรัฐมนตรี

ระเบียบวาระการประชุมคณะรัฐมนตรี

โดยทั่วไปในการประชุมคณะรัฐมนตรีแต่ละครั้งกำหนดให้มีระเบียบวาระการประชุมประกอบด้วย ๑) เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม ๒) ระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (ถ้ามี) ๓) เรื่องเพื่อทราบ ๔) เรื่องเพื่อพิจารณา และ ๕) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

ประชุมคณะรัฐมนตรีที่ไหน เมื่อไร

คณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันจัดการประชุม ณ ห้องประชุมคณะรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีทุกสมัยจะกำหนดประชุมวันอังคาร โดยถือตามความสะดวกที่ว่าวันพุธและวันพฤหัสบดีมักเป็นวันประชุมสภาผู้แทนราษฎร วันศุกร์เป็นวันประชุมวุฒิสภา ส่วนวันจันทร์เป็นวันแรกที่รัฐมนตรีกลับจากการเยี่ยมเยียนราษฎรหรือปฏิบัติราชการในต่างจังหวัด จึงอาจยังไม่ทันเตรียมการเกี่ยวกับการประชุมคณะรัฐมนตรี

การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่

การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ เรียกโดยทั่วไปว่า “ครม. สัณจร” เป็นการจัดประชุมคณะรัฐมนตรีในสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากการประชุมคณะรัฐมนตรีปกติที่ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งคณะรัฐมนตรีจะพิจารณากำหนดวัน สถานที่ และจังหวัดที่จะจัดประชุมตามความจำเป็น และเหมาะสมเป็นคราว ๆ ไป การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่จะทำให้รัฐบาลได้รับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างดี โดยเฉพาะการกำหนดให้รัฐมนตรีลงพื้นที่ในแต่ละอำเภอในจังหวัดที่เป็นสถานที่จัดประชุม เป็นการให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญของชาติได้สัมผัสกับประชาชนและต้นตอของปัญหาระดับรากหญ้าด้วยตนเอง การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามและความตั้งใจของรัฐบาลที่จะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและจัดสรรทรัพยากรของชาติ เพื่อท้องถิ่นของตนเอง การประชุมแต่ละครั้งคณะรัฐมนตรีจะมีมติอนุมัติแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาจังหวัดตามความต้องการของจังหวัดนั้นทุกครั้ง ซึ่งการอนุมัติแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ที่ว่านี้ย่อมมีงบประมาณที่ต้องจัดสรรลงไปด้วย โดยเป็นการจัดสรรภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลและจังหวัดได้ร่วมกันกำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

ประชาชนได้อะไรจากการประชุมคณะรัฐมนตรี

การประชุมคณะรัฐมนตรีแต่ละครั้งจะมีผลการประชุมคือมติคณะรัฐมนตรีในเชิงนโยบายหลายเรื่อง ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีเชิงนโยบายดังกล่าว นำไปสู่การแก้ปัญหาแก่ประชาชนทั้งในด้านปากท้องและคุณภาพชีวิต การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ยุกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาประเทศ เช่น มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย นโยบายเกี่ยวกับการจ่ายงบประมาณเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย นโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง นโยบายเกี่ยวกับด้านการศึกษา ฯลฯ

ที่มา :

- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘
- วิษณุ เครืองาม ศ.ตร., คำบรรยายเรื่อง หลักการบริหารราชการแผ่นดิน, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๓
- สิปปพันธุ์ นววิสุทธิ, ระบบการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี (ช่วงปี ๒๕๔๐-กลางปี ๒๕๔๙)

การประชุมคณะรัฐมนตรี

เหตุผล

เพื่อบริหารราชการแผ่นดิน
พิจารณาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ
ทั้งเชิงนโยบาย และเรื่องที่มี
กฎหมายบัญญัติให้เป็น
อำนาจของ ครม.

กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

>> พ.ร.ฎ. ว่าด้วยการเสนอเรื่อง
และการประชุม ครม. พ.ศ. ๒๕๔๘
>> ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์
และวิธีการเสนอเรื่องต่อ ครม.
พ.ศ. ๒๕๔๘

องค์ประชุม

>> กรณีปกติ รัฐมนตรีเข้าร่วม
ประชุมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓
>> กรณีฉุกเฉิน นายกรัฐมนตรี
อาจพิจารณาเรื่องใดกับรัฐมนตรี
ที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร

ระเบียบวาระ

- ๑) เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม
- ๒) ระเบียบวาระประชุม สส.
และ สว. (ถ้ามี)
- ๓) เรื่องเพื่อทราบ
- ๔) เรื่องเพื่อพิจารณา
- ๕) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

วิวัฒนาการ

เรื่องที่เสนอเข้าการประชุม

สมัยสุโขทัย
การประชุมกลางดงตาล

สมัยกรุงศรีอยุธยา
การเสด็จออกว่าราชการภายในท้องพระโรง

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
การประชุมเสนาบดีสมัยรัชกาลที่ ๔

ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง
การประชุมคณะรัฐมนตรี
ณ ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล

- ๑) เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ครม. หรือต้องเสนอ ครม.
- ๒) ร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชกำหนด
- ๓) เรื่องที่ต้องเสนอให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาอนุมัติ/เห็นชอบ
- ๔) ร่างพระราชกฤษฎีกา
- ๕) ร่างกฎกระทรวงเกี่ยวกับนโยบายสำคัญที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- ๖) ร่างระเบียบ ร่างข้อบังคับ หรือร่างประกาศที่มีผลบังคับแก่ส่วนราชการ
- ๗) เรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือที่เกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศ
ที่มีผลผูกพันกับรัฐบาลไทย
- ๘) การริเริ่มโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของส่วนราชการ
- ๙) เรื่องที่ขอทบทวนหรือยกเว้นการปฏิบัติตามมติ ครม. ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศ
- ๑๐) ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่มีลักษณะเป็นระเบียบราชการ
- ๑๑) เรื่องที่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดินนอกเหนือจากที่ได้รับอนุมัติไว้แล้ว
- ๑๒) เรื่องที่นายกรัฐมนตรีนำเสนอหรือมีคำสั่งให้เสนอ ครม.
- ๑๓) เรื่องที่ ครม. มีมติให้เสนอ ครม.

ประชาชนได้อะไร ?

มติ ครม. จะนำไปสู่การแก้ปัญหาแก่ประชาชนทั้งในด้านปากท้อง
และคุณภาพชีวิต การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาประเทศ

ครม. สัญจร เป็นการจัดประชุม ครม. นอกทำเนียบรัฐบาล
ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงปัญหาของประชาชน

